

Asia: VN/22728/2024

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot ja vaikutusarviot

Yleiset huomiot työryhmän mietinnöstä

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry edustaa museo- ja kulttuuriperintöalalla erilaisissa asiantuntijatehtävissä työskenteleviä koulutettuja ammattilaisia. Jäsenistömme (noin 1700) kattaa melkein kaikki alan ammattilaiset. Alamme on hyvin järjestäytynyt, sillä ammattiliittoon kuuluu noin 86 % alan ammattilaisista.

Museoviraston julkaiseman museotilaston mukaan noin 15 prosenttia kokoaikaisesta museoammattillisesta henkilöstöstä työskentelee määräaikaisessa työsuhteessa. Saman verran jäsenistöstämme työskentelee määräaikaisessa työsuhteessa kattojärjestömme Akavan Erityisalojen tekemän tutkimuksen mukaan. Huomionarvoista on, että meidän alallamme on jo nyt ollut huomattavasti enemmän määräaikaisuuksien ketjuttamisia kuin muilla korkeasti koulutetuilla verrokkialoilla (Akavan Erityisalojen tutkimus). Ei ole harvinaista, että asiantuntijatehtävässä työsuhte on määräaikainen ja sitä jatketaan pätkissä useamman kerran. Akavan Erityisalojen tutkimuksen mukaan saman työnantajan palveluksessa 6–9 työsuhdetta on jopa 19 prosentilla määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevällä jäsenellämme ja yli 10 työsuhdetta 13 prosentilla määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevällä jäsenellämme. Perusteena määräaikaisuudelle on usein ollut nimenomaan projekti (33 %), hankerahoitus (27 %) tai sijaisuus (21 %). Jo nyt 8 prosentille ei ole ilmoitettu määräaikaisuuden syytä.

Koska ammattilaisemme ovat tietyn alan asiantuntijoita, joudutaan tehtävien ja työn perässä muuttamaan usein toiselle paikkakunnalle, jopa toiselle puolelle maata. Lakiesityksessä oleva määräaikaisuuden irtisanominen työnantajan puolelta eli määräaikaisen työsuhteen päättymisen voi aiheuttaa kohtuuttoman kustannuksen työntekijälle, joka on mahdollisesti muuttanut koko perheen kanssa uuden työn perässä toiselle puolelle Suomea olettaen, että määräaikaisuus kestää esimerkiksi sovitut kolme vuotta. Lakiesityksen toteutuessa työtehtävä saattaa päättyä jo melkein pä koeajan jälkeen. Tämä lisää entisestään epävarmuutta työmarkkinoilla ja vaikeuttaa, sekä

todennäköisesti myös vähentää, työntekijöiden muuttohaluja työn perässä. Alallamme on jo haasteita saada rekrytoitua työntekijöitä pienille paikkakunnille.

Näemme mahdollisuuden määräaikaisen työsuhteen irtisanomiseen työntekijän osalta positiivisena esityksenä; tällöin työntekijä pääsee irti määräaikaisesta tehtävästä, jos muualla tarjolla olisikin toistaiseksi voimassa oleva työtehtävä. Työnantajan puolelta määräaikaisen työsuhteen irtisanomisessa tulisi olla erittäin painava syy.

Kuten esille nostamassamme tutkimuksessa tuli ilmi, museoalalla käytetään jo nyt paljon määräaikaisuuksia. Perusteluna on alan rahoitusmalli, joka pakottaa tekemään projekti- ja hanketyötä. Asiantuntijauraa ajatellen pätkät ja määräaikaisuudet eivät mahdollista pitkäjännitteistä paneutumista erityisalaan ja panostamista oman osaamisen kehittämiseen. Tämä johtaa mahdollisesti siihen, että jatkossa meillä ei enää ole erityisasiantuntijoita, mikäli määräaikaiset työsuhteet valtaavat yhä enemmän alaa.

Järjestelmän helpottaminen eli määräaikaisuuksien salliminen ilman perusteluita voi johtaa siihen, että epävarmoissa talouden tilanteissa ihmisiä käytetään irtoresursseina eivätkä he pääse rakentamaan omaa elämää ja työuraa pysyvämmiin.

Näemme määräaikaisuuksien lisäämisellä huolenaihetta myös työyhteisöjen kannalta. Organisaation sisällä ihmiset voivat olla hyvinkin epäyhdentertaisessa asemassa, jossa edut, palkkakehitys, pääsy työterveyshuollon piiriin, mahdollisuudet koulutuksiin jne. voivat riippua työsuhtemuodosta. Tästä muodostuu epäreilu asetelma kaikille työpaikalla.

Ketjuttamisen osalta näemme hyvänä sen, että siihen esitetään kirjattavaksi rajoittavia sääntöjä.

Lomautusilmoitusten osalta pidämme huolestuttavana sitä, että jatkossa työehtosopimuksissa sovittua ei enää pidettäisi sitovana. Tämä vähentäisi luottamusta, ja jatkossa ei voitaisi tehdä työehtosopimuksiin kirjauksia, joissa sovittaisiin asioita joiltakin kohdin myös ns. huonommin kuin laki määrittää, jotta jokin toinen asia saadaan toteutettua. Mikäli työehtosopimuksessa sovittuun ei enää voisi luottaa, ei työntekijäosapuoli uskalla tehdä joustavia vaihtokauppoja työehtosopimusneuvotteluissa.

Huomionne esityksen vaikutuksista

-

Työsopimuslaki

1 luvun 3 a (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työsopimus)

-

1 luvun 3 b § (määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa)

-

2 luvun 4 § (selvitys työnteon keskeisistä ehdoista)

-

2 luvun 6 § (Ilmoittaminen vapautuvista työpaikoista ja perusteltu vastaus mahdollisuudesta pidentää säännöllistä työaika tai työsopimuksen kestoajaa)

-

5 luvun 4 § (lomautusilmoitus)

-

5 luvun 7 § (lomautetun työntekijän työsuhteen päättyminen)

-

6 luvun 1 § (määräaikaiset työsopimukset)

-

6 luvun 6 § (työntekijän takaisin ottaminen)

-

Merityösopimuslaki

1 luvun 3 § (työsopimuksen muoto ja sisältö)

-

1 luvun 4 a § (työntekijän kanssa tehtävä ensimmäinen määräaikainen työsopimus)

-

1 luvun 4 b § (määräaikaisen työsopimuksen tekeminen pitkäaikaistyöttömän kanssa)

-

2 luvun 5 § (vapautuvista työpaikoista tiedottaminen ja velvollisuus pyynnöstä antaa tietoa turvaavammasta työsuhdemuodosta)

-

6 luvun 4 § (lomautusilmoitus)

-

6 luvun 7 § (lomautetun työntekijän työsuhteen päättyminen)

-

7 luvun 1 § (määräaikaiset sopimukset)

-

7 luvun 9 § (työntekijän takaisin ottaminen)

-

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettu laki

118 § (tietojen luovuttaminen työnantajalle työpaikan täyttämistä varten ja työnantajan tiedonsaantioikeus)

-

Muut kysymykset

Lomautusilmoituksen toimittaminen työntekijän tietoon: Onko tarvetta säätää lomautusilmoituksen osalta vastaavatyypistä vastaanotto-olettaa, joka liittyy työsopimuksen päättämisilmoituksen toimittamiseen? (vrt. TSL 9 luvun 4 §:n 1 momentti)

-

Muut huomiot

-

Mäkelä Katariina
Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry